

ΚΥΡΙΑΚΗ Η΄ ΛΟΥΚΑ Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ

(Λουκ. ι΄ 25-37)

Ἡ εὐρεία ἔννοια τοῦ πλησίον καὶ τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης

Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη ἔχει ἄμεση σχέση μετὰ τὴν ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου. Οἱ Φαρισαῖοι κατηγοροῦσαν τὸν Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἔλεγον ὅτι: «*Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις*¹». Μιλῆσαν περιφρονητικὰ γιὰ τὸ Χριστὸ ὅτι εἶναι Σαμαρείτης. Δὲν ἐπέλεξε ἐπομένως, τυχαία τὴν παραβολὴ αὐτὴ ὁ Κύριος. Μέσω αὐτῆς τῆς παραβολῆς δίδει ἔμμεση ἀπάντησι στοὺς κατηγοροῦς του. Ὁ Σαμαρείτης, τὸν ὁποῖον περιφρονοῦσαν ὡς παραχαράκτη τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, αὐτὸς εὐσπλαχνίσθηκε τὸν τραυματισμένο καὶ τὸν βοήθησε.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δίδουν ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς παραβολῆς καὶ ταυτίζουν τὸν Σαμαρείτη μετὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Οἱ κακοποιοὶ-ληστῆς ταυτίζονται μετὰ τὸ Σατανᾶ, ὁ ὁποῖος πλήγωσε θανάσιμα τὸ ἀνθρώπινο γένος μετὰ τὴν ἀστοχία-ἁμαρτία. Ἀμαυρώθηκε ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ ἔτσι σκοτίσθηκε τὸ λογικὸ τοῦ ἀνθρώπου, διαποτίζοντάς το μετὰ βαθιὰ ἄγνοια. Τὸν τραυμάτισε στὴν καρδιὰ καὶ ἔχασε τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη καὶ γι' αὐτὸ ἐπιζητεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀπολαύσει, τὴν ἱκανοποίησι τῶν παθῶν καὶ τὴν μάταιη δόξα.

Πλήγωσε τὸ φυσικὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἔκανε γνωμικὸ καὶ δὲν ἔχει τὴν δύναμη νὰ ἀντιδράσει στὶς ἐπιθυμίες καὶ τὴν ὁρμὴν οἱ ὁποῖες ἀμαυρώνουν τὸ καθ' ὁμοίωσιν, καθότι, ἡ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ποὺ εἶναι ἡ κινητήρια δύναμις τῆς ἀνθρώπινης ὄντοτητας δὲν εἶναι φυσικὴ². Ἡ ἁμαρτία ἔλκει τὸν ἄνθρωπο καὶ σὲ ἄλλες ἀδυναμίες: θυμὸ, ὀργή, μίσος καὶ ἀδικία -ἐνέργειες ποὺ πραγματικὰ γίνονται στοιχεῖα ποὺ ἀπομακρύνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν πνευματικὸ του στόχο.

Ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες, ποὺ κρύβονται κάτω ἀπὸ τὴν ἀλληγορία τοῦ Ἱερέα καὶ τοῦ Λευίτη, δὲν μποροῦσαν νὰ θεραπεύσουν καὶ νὰ γίνουν σωτήρια ὁδὸς γιὰ τὴν ἀμαυρωμένη ἀνθρωπότητα. «*Ἀδύνατον αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας*³», γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Εἶναι ἀδύνατον τὸ αἷμα ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν θυσίαν τῶν ζώων νὰ ἀφαιρέσει ἁμαρτίας. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε ἔγινε ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁ ὁποῖος ἔσκυψε ἐπάνω στὴν πληγὴ τῆς τραυματισμένης ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀνθρώπινης ὄντοτητας καὶ μετὰ τὴν σταυρικὴ Του θυσία τὴν θεράπευσε δίδοντας καὶ πάλι τὴν δυνατότητα στὸ τέλειο κτιστὸ δημιούργημα νὰ γίνῃ μέτοχος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, συνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος⁴.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν σωτηριολογικὴ Του διδασκαλία φωτίζει τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καθαρίζει τὴν καρδιὰ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, θεραπεύει καὶ ἐνισχύει τὴν φυσικὴ θέλησι καὶ ἐπαναφέρει τὸν ἄνθρωπο στὴν πλήρη πνευματικὴ ζωὴ, ὥστε νὰ ἀποφεύγει ἀπὸ τὴν μιὰ τὰ ἔργα ποὺ ἀμαυρώνουν τὴν ψυχὴ του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ὑπηρετεῖ τὸ ἀγαθόν, νὰ γίνῃ μύστης τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἐπέκτασι νὰ δοξάζει τὸν Τριαδικὸ Θεόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς παραβολῆς τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη. Ὁ Χριστὸς ἔδωκε εὐρεία σημασία

¹ Ἰω. 8, 48-49.

² PG 91,593A.

³ Ἐβρ. 10, 8.

⁴ ΕΠΕ 21, Κ' Ὁμιλία Ἱεροῦ Χρυσ.

στην έννοια «πλησίον». Απέκλεισε τὸ στενὸ θρησκευτικὸ ἐθνικισμὸ καὶ φυλετισμὸ τῶν Ἰουδαίων δίδοντας οἰκουμενικὲς διαστάσεις⁵.

Ὁ νομικός, πὸν εἶναι ὑγιῆς καὶ ἀσφαλῆς, ρωτᾷ ποιὸς εἶναι πλησίον μου καὶ ὁ Χριστὸς ἀντιστρέφει τὸ ἐρώτημα. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς τρεῖς πὸν πέρασαν τὸ δρόμο πρὸς τὴν Ἱεριχώ φάνηκε πλησίον τοῦ ἀνθρώπου, πὸν ἦταν γυμνὸς καὶ πληγωμένος ἀπὸ τοὺς ληστές; Ὁ νομικός ἀπάντησε σωστά: «Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος», αὐτὸς πὸν εὐσπλαχνίσθηκε τὸν τραυματισμένον ἄνθρωπο καὶ τὸν βοήθησε. Τότε τοῦ ἀπάντησε ὁ Χριστὸς: «Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως»⁶. Πήγαινε καὶ κᾶνε καὶ σὺ τὸ ἴδιο: νὰ ἐνεργήσεις κατὰ παρόμοιον τρόπο πρὸς κάθε πάσχοντα ἄνθρωπο.

Δὲν γνωρίζουμε ἂν ὁ νομικός ἀκολούθησε τὴ σύσταση τοῦ Χριστοῦ. Γνωρίζουμε ὅμως τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μέσω των Ἁγίων Της, ὅπου κάνανε ἐφαρμογὴ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως». Ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χριστὸ ἐγίνε βίωμα στοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀνεξαρτήτως ἐθνικῆς καταγωγῆς καὶ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Στὴν Ἀλεξάνδρεια λ.χ., οἱ Χριστιανοὶ μὲ κίνδυνο τὴν ἴδια τοὺς τὴ ζωὴ περιέθαλπαν τοὺς εἰδωλολάτρες, ὅταν εἶχε πέσει ἡ ἐπιδημία τῆς πανώλης κατὰ τὸν 3ο αἰῶνα μ.Χ. καὶ ἔθαπταν τοὺς νεκρούς, χωρὶς καμία διάκριση. Ἐνῶ οἱ ἴδιοι οἱ ἐθνικοὶ τοὺς ἐγκατέλειπαν⁷. Θὰ ἀναφέρουμε ἓνα ἀκόμη παράδειγμα σύγχρονου Ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου. Ὁ συγκεκριμένος Ἅγιος ἔκανε χρῆση τοῦ ἰδιώματος πὸν ἔλαβε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τὸ νὰ θαυματουργεῖ καὶ νὰ εὐεργετῇ τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ ἀνακουφίζει μὲ τὴ θεραπεία. Δὲν ἔμεινε ὅμως μόνο στοὺς Χριστιανούς καὶ ὁμοεθνεῖς, ἀλλὰ μὲ τὸ χάρισμα πὸν τοῦ εἶχε δοθεῖ θεράπευε καὶ Μουσουλμάνους Τούρκους, πὸν ἦταν ἐχθροὶ καὶ διῶκτες τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων⁸.

Ἐπομένως, αὐτὸς πὸν θέλει νὰ κάνει τὸ καταφατικὸ δὲν ἀσχολεῖται μὲ αὐτοὺς πὸν κάνουν τὸ ἀποφατικὸ. Δὲν ἀγανακτεῖ γιὰ τὴν ἀσπλαχνία τους, ἀλλὰ ἀναγνωρίζει τὴ θεϊκὴ ἐντολή: «Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως» καὶ τὴν υἰοθετεῖ, τὴν κάνει τρόπο ζωῆς καὶ γίνεται μιμητὴς τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ὁμοιάζει ὁ ἄνθρωπος τῷ Θεῷ καὶ ἀντιλαμβάνεται τὸν ἀρχικὸ του προορισμὸ, δηλαδὴ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης μέσω τῆς αὐταπάρνησης⁹. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ δὲν εἶναι γενικὴ καὶ ἀόριστη ἀλλὰ ἀναφέρεται στὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπο, πὸν ζεῖ στὸ συγκεκριμένον χῶρο καὶ χρόνο. Ἄλλωστε, γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία ἡ ἠθικὴ τελείωση δὲν συνίσταται στὴν ἐπίτευξη κάποιων ἠθικῶν πράξεων πὸν ὀδηγοῦν σὲ μιὰ ἠθικὴ εὐδαιμονία, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκλωβίσει τὸν ἄνθρωπο μέσα στὰ δίχτυα τῆς ἐσφορικῆς αὐτοθεώσης, ἀλλὰ στὴν ἐπίτευξη ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης. Ἡ τέλεια ἀγάπη εἶναι ὑπεράνω ὅλων μέσα στὸν κόσμον ἀκόμη καὶ πάνω ἀπὸ τὸ ἐνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, ὥστε ὁ ἄνθρωπος: «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ»¹⁰. Γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἀγαπάει ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθρούς του¹¹.

Σήμερα, παράλληλα μὲ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας, πὸν συντελεῖται κάθε Κυριακὴ ἐντὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐορτάζουμε, τιμοῦμε καὶ μνημονεύουμε στὸ Συναξάρι τῆς Ἐκκλησίας μας, ἓναν μεγάλο Ἅγιο. Ἐναν ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους Πατέρες Της, στὸν ὁποῖον, γιὰ τὸ

⁵ Γαλ. 3, 23-4, 5.

⁶ Λουκ. 10, 37.

⁷ ΒΕΠΕΣ 17, 210, 29-30.

⁸ Μοναχοῦ Παΐσιου Ἀγορείτου (1991) σελ. 35-36.

⁹ Ἰω. 15, 12-13.

¹⁰ Ἰω. 15, 13.

¹¹ Ματθ. 5, 44.

μακροσκελές, πολύπλευρο, απaráμιλλο, και ζωτικό μέχρι τις μέρες μας έργο του, αλλά και για την προσωπικότητα και τα χαρίσματα που είχε ή Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική μας Έκκλησία του έδωσε ως προσωνύμιο την λέξη «Χρυσόστομος», χωρίς κανέναν άλλον ποτέ να στεφανώσει με κάτι παρόμοιο. Ο Χρυσόστομος ήταν ο φωστήρας της γνώσης, ο άδεκαστος, ο άφοβος και άτρόμητος κριτής της άνηθικότητας, ο Αρχιεπίσκοπος της Βασιλεύουσας και ο αγαπητός του λαού Του Θεού. Χαρακτηρίστηκε ως ο Χρυσορόήμων και ο πολυγραφέστατος όλων των Πατέρων και είναι ο συγγραφέας της Θείας Λειτουργίας, που τελούμε σχεδόν σε όλες τις Λειτουργίες του χρόνου - εκτός ελάχιστων. Μορφή σπουδαία και άνδρας πανεπιστήμων, εύπλαχνος, φιλόανθρωπος και εν τέλει, ήταν ο Άγιος που άγγιξε όλα τα προβλήματα που άπασχόλησαν από την εποχή του μέχρι και σήμερα την ανθρωπότητα. Όλα τα μείζονα θέματα τα ανέλυσε και κήρυξε τη λύση τους από τον Άμβωνα. Τα λόγια του ήταν «χρυσά», όπως και το όνομα, που του χάρισε η Έκκλησία, για αυτό και κηρύσσονται ακόμα στις μέρες μας από τους συνεχιστές του έργου του, τους Ίερείς και Αρχιερείς μας. Επίσης, άποτελούν πηγή έμπνευσης και μάθησης για τους σοφούς της κοινωνίας μας, τους δασκάλους, τους κατηχητές και τα συγγράμματά του είναι οδηγός μας σε κάθε φυσικό αλλά και υπερβατικό προβληματισμό.

Έπομένως, αφού όλοι μας γνωρίζουμε την παραβολή του καλού Σαμαρείτη, αλλά και το ανάστημα του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, ως αναρωτηθούμε σαν και αυτόν τον νομικό της σημερινής ευαγγελικής περικοπής, για να λάβουμε την άπάντηση από τον ίδιο τον Χριστό και πέντε αιώνες άργότερα από τον Ίερό Χρυσόστομο, που ανέλυσε και έρμήνευσε -λέξη προς λέξη- τα Θεόπνευστα κείμενα της Αγίας Γραφής: «Όπως αγαπᾶς έμένα έτσι να αγαπήσεις και τον διπλανό σου και αν καταφέρεις να αγαπήσεις τον πλησίον σου, τότε θα είναι σαν να αγαπᾶς τον έαυτό σου, ... τοῦτο ποίει και ζήση».

Αρχιμ. Τίτος Γιαννούλης

Έφημ. Άγ. Απόστολοι

Λευκοθέας